

Slovo a jeho význam

Takové „slovo“ je docela zvláštní skutečností; je skutečností už tím, že je vůbec něčím jen proto, že je vysloveno, tj. uskutečněno (ať už hlasově nebo písemně), tj. má svůj původ ve skutku, v činu. Ovšem pokud se soustředíme výhradně na jeho uskutečnění, tj. vyslovenost hláskami nebo zpodobení písmeny, opomíjíme to nejdůležitější, totiž jeho význam či smysl. Pak ovšem takové „slovo“, redukované na svou uskutečnění, tedy vyslovenost nebo napsanost či vytištěnost, přestává být skutečným slovem; jako děti jsme žasli nad tím, jak se nám smysl některého slova začal vytrácet, až docela zmizel, když jsme je mnohokrát za sebou stále znovu opakovali. Určitá skupina písmen, stejně seřazených, může mít v různých jazycích naprosto odlišný význam. (Příklad:) Podobně stejné nebo velmi podobné zaznění několika zvuků může v různých jazycích znamenat něco zcela jiného. (Příklad:) Avšak nejen to; totéž slovo může znamenat něco jiného i v témž jazyce, pokud je provázeno odlišnými dalšími slovy, neboť spojení či seřazení dalších slov, do jejichž kontextu je určité slovo zapojeno, může mít rozhodující vliv na jeho význam. Proto najdeme v každém důkladnějším slovníku vždycky celou skupinu slov v jiném (nebo i témž) jazyce, jež mají přeložit nebo vyložit význam onoho slova základního. A někdy to není možné bez uvedení alespoň malého kousku kontextu, např. fráze. Co to znamená pro náš problém, v čem spočívá význam slova? Ten význam je jistě zčásti a relativně trvale spjat s pouhou vnější podobou slova, ale naprosto rozhodujícím způsobem je tvořen zapojením toho slova do kontextu několika a nejčastěji mnoha dalších slov, do celé věty, někdy dokonce do většího výkladu, do celé studie, ba do knihy (také do určité tradice atd.). Proto je zejména ve filosofii tak časté (a dokonce nezbytné) přečíst co nejdůkladněji nejen jednu velkou knihu, ale vše, co autor napsal, když chceme co nejpečlivěji určit, jaké významy v jeho myšlení (v jeho filosofii) má určité slovo, určitý právě jím používaný termín; a v takových případech nám žádný všeobecný slovník, ani ten nejrozsáhlejší, nakonec nepomůže.

(Písek, 120521-1.)